

Nieuwjaarstoespraak 2018

Lieve mensen, de beste wensen!

Een gezond, gezegend en gelukkig 2018 toegewenst! En Wubbo Tempel, onze gemeentesecretaris, van harte gefeliciteerd met je verjaardag!

Weet u wat ik als eerste zag op nieuwjaarsmorgen? Het was mooi weer. Zacht strijklucht scheen over Snelrewaard. Op een wilgentak zag ik opeens mijn favoriete vogel: een ijsvogel (afbeelding 1). Dan besef je weer: wat wonen we in een prachtig gebied.

Vrienden, als we terugkijken: 2017 was een bewogen jaar.

- Twee wethouders stopten tussentijds.
- Regelmatig zat de publieke tribune vol met bezorgde burgers. De volkstuinders, de bewoners van de Wijngaardstraat, zwembadliefhebbers
- We werden opeens geconfronteerd met een fors financieel tekort op Jeugd
- Aan het eind van het jaar nam het college ingrijpende noodbesluiten rond de Lange Linschoten en de Marktbrug.

In 2018 staan bovendien de gemeenteraadsverkiezingen voor de deur. Bijzonder boeiend, omdat er twee zetels extra te verdelen zijn.

Op de drempel van het nieuwe jaar vind ik dat we elkaar goede vragen mogen stellen. Oud en nieuw heeft immers iets van een kairismoment. Een beslissend tijdstip waarop je even uit de waan van de dag stapt. Terugkijkt. Vooruitkijkt. Ik stel onszelf – en daar bedoel ik in de eerste plaats de politieke gemeenschap van Oudewater mee – daarom juist vandaag slechts twee vragen. Niet oordelend, maar beschouwend.

- 1) Waarom gaat ons gesprek vaak zo grof?
- 2) Waarom duurt ons gesprek vaak zo lang?

Waarom gaat ons gesprek vaak zo grof?

In mijn observatie is het gesprek in dit huis, maar ook op social media en in de krant als het spannend wordt, vaak onnodig grof en polariserend. Raadsbreed.

Staat u mij toe u te citeren uit uw eigen werk.

‘Het lijkt hier wel een bananenrepubliek.’

‘U maakt er een rommel van. Dit is de zoveelste politieke crisis.’

Over andere raadsleden: ‘Jullie zijn doe-het-zelfplanologen.’

‘U gedraagt zich homeopatisch: dun en dwaas.’

‘U springt achteloos om met centen van de inwoners.’

Krantenverslagen over de gemeente doen mee. Een volstrekt feitelijk persbericht van de gemeente, in dit geval over de mantelzorger, wordt in de IJsselbode als 'jokkenbrokkerij' en 'oppoetselij' gedeut. In een ingezonden brief in diezelfde krant wordt een welwillende ambtenaar voor 'onderknuppel van dienst' uitgemaakt.

Ik vind hier wat van: niet verstandig; niet motiverend; niet effectief.

Al eeuwenlang wordt nagedacht over de vraag: hoe houden we de democratie gezond? Ook de volksregering kan er een janboel van maken. Dit heet ochlocratie: regering door de massa. De oude Grieken schreven er al over. De burger in zo'n samenleving is onverantwoordelijk, brutaal, egoïstisch en gedraagt zich als een verwend kind. De geesten zijn niet open, maar gesloten. In zo'n opgewonden samenleving, schrijft Polybius, 'ontstaat de roep om de sterke man.'

Hoe voorkom je dit nu? Volgens klassieke denkers zijn er **noodzakelijke voorwaarden** nodig om democratie gezond te houden. Ik noem vier belangrijke: 1) respect voor de traditie 2) een goed vrijheidsbegrip; dwz het recht om te doen wat je hoort te doen) 3) natuurlijke pluriformiteit en 4) gezond taalgebruik.

Dit laatste wilde ik benadrukken. In een gepolariseerde samenleving wordt extremisme geprezen. Voorzichtigheid wordt laf genoemd. Onbeschaamdheid wordt moedig gevonden. In een harmonieuze samenleving is er juist geciviliseerde taal. Ingehouden. Het verschil tussen een edel en een verplat leven is dit: stellen we nog eisen aan onszelf of zeggen we gewoon maar waar we zin in hebben?

Met de komende raadsvergaderingen en politieke campagne voor de deur vraag ik u: houd uw taalgebruik gezond. Dat komt de vitaliteit van de lokale democratie echt ten goede.

Vraag 2) waarom duurt ons gesprek vaak zo lang?

Deze week las ik de IJsselbode van 30 juli 1996. Ruim 21 jaar geleden. Er was nauwelijks email of mobiel en Wim Kok was net premier.

Twee berichten vallen op. Eerst een verslag van de raadsvergadering. Die ging over het zwembad. Ik citeer: 'Tegen de zin van wethouder Knol nam een meerderheid van de raad een motie aan om onderzoek te doen naar de haalbaarheid van een overdekt zwembad... Het onderzoek dat 40.000 gulden kost, gaat op voorstel van CDA-raadslid Mulder ten laste van de reserve zwembadvoorzieningen.'

Daarnaast een ingezonden brief van de Stichting Werkgroep Behoud Lopikerwaard. 'De gemeente moet de ontwikkeling niet alleen overlaten aan een of andere projectontwikkelaar.' In oktober 1997 meldde wethouder Treur dat er achter de schermen hard werd gewerkt aan het bestemmingsplan Westerwal.

We zijn 21 jaar verder en de discussie is er nog steeds. Mijn indruk is dat op dit moment in deze dossiers eerder meer vertraging is ontstaan dan dat een oplossing dichterbij kwam.

Zal ik er nog eentje noemen? Op het evenemententerrein hebben velen genoten van de ijsbaan aldaar. Fantastisch vanzelf! Het gebied is echter bestemd voor woningbouw. Veertien jaar geleden (!) al vertrok Joost Brand op verzoek van de gemeente met zijn bedrijf. Later werd de bieb gesloten en gesloopt. Met de woningbouw is nog niet begonnen.

Natuurlijk zijn we blij met projecten als Papenhoef, Kardeel, het Oude Postkantoor en Lange Burgwal waarin na jaren nu eindelijk een doorbraak komt. Recent zijn met Woningraat, zo heet onze gefuseerde woningbouwvereniging tegenwoordig, afspraken gemaakt over de woonproductie. Daar staat onder andere dit opgenomen (afbeelding X)

Dit is hard nodig. De woningnood wordt steeds urgenter.

Zoals altijd geef ik u tijdens de nieuwjaarstoespraak een demografische update. Ik laat het ook zien op het scherm (afbeelding X).

1999	9.840	inwoners
2015	9.924	inwoners
2016	10.049	inwoners
2017	10.187	inwoners
2018	10.181	inwoners

Dit is mijn zesde toespraak. Ieder jaar kon ik een lichte groei melden. Nu voor het eerst een lichte krimp. Die zet door. Als we niet ingrijpen zakt Oudewater met 300 inwoners in 2030. Vooral het aantal kleine kinderen neemt af. Zijn er nu nog een kleine 900 basisschoolleerlingen; dat zijn er naar verwachting over tien jaar, medio 2027, nog maar 632. Een daling van 30%.

Oudewater is een krimpgemeente. Overigens eentje van een bijzondere soort. We zitten in een overheidskrimp. We krimpen niet omdat mensen hier wegtrekken en er een zogeheten vertrekoverschot is. We krimpen omdat we nauwelijks meer mogen bijbouwen. De huizen die de afgelopen 20 jaar zijn

bijgebouwd, waren nodig om de gezinsverdunding op te vangen. Wonen in Oudewater is juist zeer populair. Iedere week ontvang ik wel een bericht van een jongere met de smeebede om een woning. Ook ouderen zouden graag beschut willen wonen. Doorstroming komt nauwelijks op gang.

Ik heb hier drie afbeeldingen (afbeelding X). Oudewater in 1980; Oudewater rond 2000 en Oudewater nu. De verschillen tussen 2000 en nu zijn marginaal. De stad lijkt tot stilstand gekomen. In Hekendorp is het niet veel beter gesteld. Zonder bouwprogramma zakt bijvoorbeeld de school daar ver onder de opheffingsnorm. Dat geldt straks mogelijk voor meer scholen.

Urgentie dus! Oudewater zal op termijn echt aan en buiten de randen van de stad moeten bouwen. De weilanden rond Oudewater en Hekendorp zijn prachtig, maar of het echt natuur is? Het is vooral productielandschap met monotoon Engels raaigras. De biodiversiteit van een gemiddeld stadspark in Amsterdam is groter. Het college zal komend jaar blijven lobbyen bij de provincie voor woningbouw buiten de rode contour. Laat uw partijen dat bij uw vrienden in de PS ook doen. Het is voor de vitaliteit en kracht van Oudewater hard nodig.

Ik stelde twee vragen: waarom is ons gesprek vaak zo grof en waarom duurt het vaak zo lang? Ik heb er wel een verklaring voor.

Naar haar aard vergroot politiek tegenstellingen die er toch al zijn in de samenleving. Dat is goed. Daar wordt de probleemanalyse scherper van. Na het divergeren moeten we als politieke gemeenschap echter ook weer convergeren. Het debat moet leiden tot een besluit. **Dat laatste gebeurt te weinig.**

Wat ik nu zie is dat partijen snel geneigd zijn mee te blijven roepen met de eigen achterban. Neem nu het accommodatiebeleid. De ene partij kiest partij voor het behoud van de bieb op de huidige locatie; de andere partij steunt verwante verenigingen om in De Klepper te blijven; weer een andere partij wil vooral locaties afstoten. Iedereen houdt fier zijn standpunt vast. Dit leidt vervolgens tot polarisatie en verharding waardoor het dossier verder op slot komt.

De raadszaal is geen EHBO-post. Daar wordt degene die het hardst schreeuwt, het eerst geholpen. Wij echter staan hier voor het algemeen belang. Voor heel Oudewater. Ook of juist als er burens, volkstuinders of leden van OZV op de tribune zitten. Oudewater verdient robuust en weerbaar bestuur. Politici met ruggengraat. Volksvertegenwoordigers die niet alleen kritisch zijn op het college of op de ambtenaren, maar ook op zichzelf.

Ik zie gelukkig ook hoopvolle ontwikkelingen. Drie van de vier lijsttrekkers die bekend zijn gemaakt, zijn respectievelijk 20, 28 en 36 jaar. Jonge, frisse politici. Ik zie dat de raad meer de regie neemt zoals rond Tiny Houses, de ambtelijke samenwerking of de toekomst rond de accommodaties. Ik zie in de Oudewaterse samenleving ontzettend veel saamhorigheid en vitaliteit. Ondernemerschap. Mantelzorg. Vrijwilligers die verantwoordelijkheid nemen voor hun buurt. Zoals in Hekendorp waar de Boezem en de speeltuinen door het dorpsbewoners zelf zijn opgeknapt. Ik zie oecumene. Deze week kreeg ik een sms van Joyce Jacobs, de nieuwe directeur van de Wulverhorst.

'30 december was de laatste katholieke kerkdienst in de Wulverhorst. In 2018 gaan de dominees en de pastoor gezamenlijk, om de beurt, voor in de diensten. Vrijdag (straks om 19.00 dus) is de eerste keer en zijn ze er allemaal. Een bijzonder moment en Oudewater op zijn sterkst.'

In de regio is er bestuurlijk van alles aan hand. Los van structuren, gaan we hoe dan ook meer samenwerken met de burens. Op 30 januari gaan we met de gezamenlijke raden van Montfoort, IJsselstein en Lopik in gesprek om ons ruimtelijk beleid meer op elkaar af te stemmen. Dat is goed.

Besturen valt echt niet altijd mee. Was het niet Willem Elsschot die dichtte:

*want tussen droom en daad
staan wetten in de weg en praktische bezwaren,
en ook weemoedigheid, die niemand kan verklaren,*

De Oudewaterse gemeenschap snakt naar voorbeeldig leiderschap. Naar tempo. Naar daadkracht. Naar volksvertegenwoordigers die over verschillen heen stappen en in gezamenlijkheid het goede nastreven voor iedereen.

Ik kom terug op de ijsvogel. Onze koning heeft een nieuw servies. In de compositie staat dit dier centraal. Hij vliegt van tak naar tak. Op de achterkant van maar liefst 350 borden is deze tekst aangebracht: "Saevis tranquillius in undis". Vrij vertaald: "zich stevig staande houden in woelige baren". De lijfspreuk van Willem van Oranje. Het verwijst naar de woelige baren waar de ijsvogel zijn nest op bouwt. De ijsvogel is een kleine, maar prachtige vogel. Een royale en pittige verschijning. Zo is Oudewater ook. Klein, maar prachtig. Hoe woelig de baren ook zijn, we houden ons stevig staande!

Vrij.

Onverveerd.